

Prof. dr. hab. Hanna Łuczak

prof. zw. UAP w Poznaniu

Wydział Malarstwa i Rysunku

**Recenzja dorobku artystycznego, naukowego i dydaktycznego
oraz rozprawy doktorskiej pt.**

STRATEGIE TWÓRCZE WOBEC METAMODERNIZMU. POGANKA.

mgr. Agaty Szymanek

**sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora
w dziedzinie Sztuk Plastycznych, w dyscyplinie Sztuk Pięknych, zakres
malarstwo, wszczęta na Wydziale Artystycznym w dniu 15 lutego 2017 r.,
wyznaczając na promotora prof. dr hab. Jacka Rykałę z Akademii Sztuk
Pięknych w Katowicach, a na promotora pomocniczego dr hab. Dominikę
Kowynię z Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.**

Agata Szymanek urodziła się w 1990 r. w Mysłowicach. W roku 2014 obroniła dyplom z wyróżnieniem w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na Wydziale Artystycznym w katedrze malarstwa. Jej dyplom został pokazany 2014 roku na wystawie *Najlepsze Dyplomy ASP*, Wielka Zbrojownia Akademii Sztuk Pięknych, Gdańsk.

W latach 2011 – 2012 studiowała w University of Castilla- La Mancha w Hiszpanii. Obecnie jest doktorantką Środowiskowych Studiów Doktoranckich w macierzystej uczelni.

W swoim dorobku artystycznym od roku 2014 zrealizowała 13 wystaw w kraju i 5 wystaw za granicą, w tym 2 indywidualne. Jedną z nich zrealizowaną została w roku 2015 w Muzeum Miasta Mysłowice, pt. *Wiwarium*, kolejną w roku 2015 pt. *Gabinet*, w Centrum Sztuki Stara Zagora, Stara Zagora, Bułgaria. Prace Agaty Szymanek nagradzane były w wielu konkursach w 2016 roku między innymi otrzymała Nagrodę Anonimowego Fundatora na 12 Konkursie Gepperta. Oraz w 2016 roku zakwalifikowała się do Finału Konkursu Dubai's International Contemporary Art. Award for Visual Artists (short list)

W roku 2016 i 2014 otrzymała Stypendium Rektora ASP w Katowicach dla najlepszych doktorantów.

Działalność dydaktyczna Agaty Szymanek świadczy o dużym zainteresowaniu i zaangażowaniu we współpracy z dziećmi i z studentami, które to miały miejsce w pracowni malarstwa nr I prowadzonej przez prof. Jacka Rykałę w latach 2014-2017. przeprowadziła zajęcia :

„Święta na start”, 11 Grudnia, 2016,

„Jak Smakuje twój obraz”, 29 Maja, 2016,

„Marzenia z funduszy – kreatywne warsztaty dla dzieci dotyczące

Funduszy Europejskich”, 12 Maja, 2016,
„Kraina wyobraźni” z okazji dni otwartych Akademii Sztuk Pięknych
w Katowicach, 9 Marca, 2016,

W roku 2016 w Muzeum Miasta Mysłówice wygłosiła cykl 3 wykładów pt:
"Video art", "Instalacja" i "Performans",

Wstęp

Żyjemy jednocześnie w świecie pięknym i brzydkim, koloru i czerni, silnym i słabym, wielkim i małym, dobrym i okrutnym, indywidualizmu i zbiorowości, rekonstruowania i dekonstruowania, tworzenia i unicestwiania, sacrum i profanum, życia i śmierci, w świecie, w którym wszelkiego rodzaju „izmy” opanowały i filtrują nasze myślenie, naszą percepcję i nasze odczuwanie w otaczającej nas biosferze, kosmosie i przestrzeni po której stąpamy. W świecie paradoksu i rozdarcia; pomiędzy rzeczywistością a sztuką, naturą a kulturą. W rzeczywistości, w której nie ma żadnej świętości, niczego co jest trwałe, miarodajne, niczego na czym można by się wesprzeć i niczego co jest pewne. Człowiek/artysta jako świadomy spadkobierca i kontynuator całego bogactwa i dziedzictwa minionych epok, ma możliwość dokonywania wolnych wyborów, podejmowania autonomicznych decyzji, samookreślenia się poprzez konstruowanie „wciąż na nowo” otaczającej go rzeczywistości, obszaru po którym się porusza. Dla Agaty Szymanek tym obszarem jest sztuka.

poćwiartowana rzeczywistość, preparowane światy” albo *Zimne Słońce* Agaty Szymanek - kolaż

Z twórczością Agaty Szymanek w postaci obszernej i bogatej dokumentacji prac, wydawnictw, katalogów oraz rozprawy doktorskiej, zetknęłam się po raz pierwszy. Ważnym i ciekawym aspektem jej twórczości jest proces, który to od czasów studiów po dzień dzisiejszy trwa i przybiera różne formy artykulacji poczynając od kolaży poprzez wydruki, malarstwa i obiekty.

W mojej pracy podejmuję wątek przyrody, który z jednej strony można wyrażać romantyczny zachwyt nad jej elementami, ale który z drugiej strony łączy współczesną świadomość ekologiczną, zwiastującą wielkie zagrożenie zdewastowania środowisk naturalnych.

W projekcie rozważane są możliwości kreowania relacji między człowiekiem a światem przyrody poprzez środki artystyczne podejmowane próby uchwycenia skomplikowanych relacji zależności między tym, co ludzkie, a tym co należy do

świata natury a także między światem prawdziwym a wykreowanym - pisze autorka

Tworzywem prac są stare znalezione albumy, książki, gazety, pocztówki – makulatura o tematyce związanej z naturą - ziemią. Sam materiał wyjściowy jest niezwykle istotny jest bowiem metaforą paradoksów naszych relacji do otaczającej nas przyrody. (podobnie jak i ogrody zoologiczne). To z nich zostają wycięte różne fragmenty przedstawień flory i fauny, pejzażu, kawałków architektury itp. poprzez zabieg wycięcia tracą swój punkt odniesienia; czas i kontekst. Dopiero ich ponowne zestawienie – pozlepianie z innymi powycinanymi fragmentami, kawałkami i resztkami - konstryuuje integralną całość, w której zarówno czas jak i przedstawienie nabiera nowych znaczeń i odniesień. Elementy flory, fauny, i pejzażu połączone, skonstrastowane z kawałkami architektury, scalone w całość, tworzą niepowtarzalne miniaturowe światy, makro-mikro ekosystemy, małe planety, maleńkie wyspy w bezruchu, w których czas się zatrzymał a może zamroził, zastygł . Jak przypadkowo znaleziony owad uwięziony w kawałku bursztynu „zawieszony w bezczasie „ w próżni – trwa. Rezultatem procesu łączenia i scalania, są małego formatu kolaże, które uwodzą i zaskakują swoją nienaturalną ekspresją, czasami groteską, surrealizmem, bajkowością jeszcze innym razem wywołują uśmiech albo niewesołość. Ale gdzieś pod powierzchnią tych przedstawień, bogactwa zmysłowego i emocjonalnego świata można „usłyszeć głos i wołanie „ujarzmionej natury”. Może należałoby wyjść naprzeciw tym „rozpaczliwym” wołaniom Ziemi, wykraczając poza głęboko w nas zakorzeniony dualizm? Jak uwolnić się od stereotypów i konwencji zakotwiczonych w naszych umysłach ; w naszym myśleniu i w naszym języku ?

W jaki sposób przyczynić się do polepszenia naszego współegzystowania z innymi,? skoro poprzednie „sojusze” z naturą doprowadziły do widma globalnej katastrofy ekologicznej.

Pytań dotyczących świata relacji człowieka z naturą jest wiele. Współczesna nauka posiada dziś wiedzę i narzędzia zaawansowane technicznie i technologicznie, wiemy już, że w naturze nic nie da się wyrzucić, czego przykładem są nanocząsteczki plastików, które bytują w oceanach i glebie.

Świadoma tych i wielu innych pytań Agata Szymanek operuje prostszymi narzędziami, są nimi „nożyczki, farby i pędzle” - przekierowane na wiedzę, intuicję i przede wszystkim na wyobraźnię. Twórczość, która wynika z chęci zmiany świata na lepszy staje się przesłaniem jej sztuki.

Malarstwa

Myśleć sierścią: „moje istnienie wyraża się poprzez istnienia innych zwierząt – tych, które mnie zapełniają, tych, które mogą mnie zapełniać na różne sposoby i mogą zapełniać innych ludzi” Dominique Lestel,

W przeciwieństwie do kolaży, malarstwo Agaty Szymanek powstaje na dużym formacie. Kolaże stają się dla niej inspiracją, punktem wyjścia dla uwolnienia „wyobrazonego” - w wyobraźni, która odsłania to co zakamuflowane, wcześniej nieodkryte, intuicyjne; pojawiają się wątki ezoteryczne, magiczne, metafizyczne, erotyczne i romantyczne. Malarstwo Szymanek jest gęste i sensualne. Struktura i materia obrazu przenosi nas w świat organoleptycznych doznań, poza horyzont rozumienia. *Fauna w ukazanej twórczej wizji jest zantropomorfizowana, a każde przedstawione zwierzę to odrębne indywiduum - pisze Szymanek .*

Ludzkie i nie ludzkie zwierzęta wydają się być kadrem wyjętym z jakiejś innej rzeczywistości, niczym pomniki; trwają milczące, w bezruchu, zawieszane pomiędzy swoim przedstawieniem a ruchem myśli odbiorcy . Ten moment zawieszenia, stan przejścia, przeistoczenia się w „nieznane” przetasowuje pole relacji obraz – odbiorca.

Skala obrazów sprawia, że możemy w ten świat wejść i stać się jego uczestnikiem, możemy też być jego obserwatorem, albo też poczuć się obserwowanym. Ów stan bycia „pomiędzy” daje szansę rozpoznania się w innym świecie, otwiera możliwość spełnienia; w sieci relacji tego co widzimy i co odczuwamy . Obszarów pytań i tajemnicy. Obszarów złożoności „kwestii zwierzęcej” i ludzko - zwierzęcych relacji.

Może owo nadanie cech ludzkich bezimiennym stworzeniom zamkniętych w obrazach artystki – uwolni - utrwalony w nas szowinizm gatunkowy. Może staną się rodzajem zwierciadła, w którym to odkrywamy wszystko to co nas do siebie zbliża a o czym zapomnieliśmy – człowieczeństwo.

Pojęcie empatii, które ujęte w wieloraki sposób, pojawia się w twórczości Agaty Szymanek staje się warunkiem odbioru jej sztuki; współodczuwania i współuczestnictwa, na płaszczyźnie tego co: *ludzkie i zwierzęce prawdziwe i wykreowane* - pisze autorka.

Obiekty

Surowce, z których zostały wykonane są łatwo dostępne, najczęściej są to rzeczy przeznaczone do wyrzucenia, w tym wypadku podlegają recyklingowi.

Obiekty są zebraną kolekcją przypadkowych znalezisk, takich jak plastikowe opakowania i inne niepotrzebne i kumulujące się rzeczy

Obiekty są drobne i mogą przypominać rzemieślnicze rękodzieło. Tak jakby faktycznie miały zastosowanie praktyczne, jednak ciężko jest odgadnąć do czego mogły by służyć – pisze Agata Szymanek.

Przy pomocy farby i innych środków plastycznych artystka nadaje im określony kształt wygląd, często też łączy je z innymi materiałami odpadowymi, formując je w taką a nie inną całość. Efektem tego zabiegu powstają małe obiekty o zróżnicowanym kształcie, fakturze, kolorze i ciężarze. Ich status i tożsamość trudno określić jednoznacznie, szczególnie gdy obiekty te składają się z kilku różnych przedmiotów czy kawałków. Wówczas ich status staje się niepewny, chwiejny. Ich potencjalna możliwość metamorfozy, fluktuacji, transmutacji; prawdopodobieństwa przemiany, może ujawnić się poprzez osadzenie ich w określonym kontekście – poprzez działanie innych albo poprzez inne. W konstelacjach pomiędzy, obiektami, malarstwem czy kolażem.

Wiele z nich nawiązuje do tematów związanych z naturą i ekologią, np. te, które powstają z materiałów podlegających recyklingowi. Czasami w dyskretny sposób odgrywają rolę komentarza, a czasami stają się swoistymi mimikrami. Jeszcze innym razem kojarzą się z poetyką kiczu czy magii – są piękne i wabią – trudno oderwać od nich wzrok. Bywają też jednorodne w swojej materii; transparentne - monumentalne albo ironiczne.

To twórcze podejście do „śmieci”, świadomość ekologiczna, zmienianie świata poprzez sztukę, w której obecny jest również pierwiastek edukowania jest wielką wartością w twórczości Agaty Szymanek.

Tworzenie jako proces przekształcania natury i rzeczywistości, poprzez wyobraźnię jest niezwykle obecny w jej sztuce. Siła jej postawy artystycznej tkwi w autentyzmie i empatii dla innych – natury - tych ludzkich i nie-ludzkich; małych i dużych.

wszystko, co istnieje, jest postrzegane jako bezkresna sieć brylantów, rozciągająca się na cały wszechświat, nie tylko w trzech wymiarach przestrzeni, ale także w czwartym wymiarze czasu. W każdym punkcie owej olbrzymiej sieci znajduje się brylant o wielu fasetach, który odbija w sobie, a tym samym zawiera każdy inny brylant tej sieci. Owe klejnoty reprezentują cały wszechświat, całą jego przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Gdy w sieci tej pojawia się jedna rzecz, równocześnie z nią pojawia się wszystko inne. Wszystko spleta jedna, wspólna przyczynowość – co przydarza się jednej rzeczy, przydarza się całemu wszechświatu. Jest to samo sprawczy, samopodtrzymujący, samodefiniujący się organizm – wszechświat, którego wszystkie części i całość stanowią jeden i ten sam byt. (Diamentowa Sieć Indry)

praca doktorska pt. STRATEGIE TWÓRCZE WOBEC METAMODERNIZMU. POGANKA.

- Niezwykle spójna i koherentna praca teoretyczna pt. STRATEGIE TWÓRCZE WOBEC METAMODERNIZMU. POGANKA.
- Napisana swobodnie i precyzyjnie bez eksponowania ego artystycznego – bardzo ciekawie się ją czyta.
- Praca porusza wieloaspektowe relacje między ludźmi a zwierzętami oraz naturą a kulturą, ukazując ich złożoność, oraz porusza problem ekologii.

- Autorka bardzo wyraziście, wnikliwie opisuje w niej związki, zależności i przenikania współczesnej myśli humanistycznej z własną twórczością.
- Odwołuje się do tekstów Timotheus'a Vermeulen i Robin'a van der Aaker'a w „Notes on metamodernism.”
- odnosi się do książki Tomasza Platy „Pośmiertne życie romantyzmu” i rozwija teorię Romantyzmu Novalis.

podsumowanie

- bardzo wysoko oceniam innowacyjność twórczą w postaci dorobku artystycznego, tworzenie zupełnie nowych pomysłów, jak i zestawianie starych w nowy sposób.
- bardzo wysoko cenię zdolność unikania stereotypów i konwencji jak i umiejętność wyrażania krytycznego punktu widzenia.
- konsekwentna postawa artystyczna i etyczna, której fundamentem jest świeże spojrzenie na kwestię natury, implikująca wiele pytań we współczesnej humanistyce i współczesnych dyscyplinach naukowych,
- bardzo wysoko oceniam wkład dydaktyczny we współpracy z dziećmi oraz przeprowadzone wykłady w Muzeum Miasta Mysłowice jak i bogatą działalność artystyczną w postaci wystaw w Polsce i zagranicą.

konkluzja

Praca doktorska, Agaty Szymanek przygotowana pod opieką promotora prof. dr hab. Jacka Rykały oraz promotora pomocniczego dr hab. Dominiki Kowyni stanowi nowatorskie i oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazuje znakomitą wiedzę teoretyczną kandydatki w dziedzinie; Sztuki Plastyczne, dyscyplinie artystycznej : Sztuki Piękne, oraz wskazuje na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej.

Biorąc pod uwagę wszystko to co powyżej w podsumowaniu i konkluzji w oparciu o art.13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.Dz.U.2017,poz.1789)

W pełni popieram wniosek o zamknięcie przewodu doktorskiego mgr Agaty Szymanek i wnioskuję do Rady Wydziału Artystycznego Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach o nadanie jej stopnia doktora sztuki w dziedzinie Sztuki Plastyczne, w dyscyplinie Sztuki Piękne.

Nanna Gronk